

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2021
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ και ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Προτεινόμενες απαντήσεις

ΘΕΜΑ Α

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο συγγραφέας πραγματεύεται τους λόγους δημιουργίας του εθελοντισμού. Αρχικά, αναφέρει ορισμένες ρυθμίσεις που θεσπίστηκαν, προκειμένου να οριοθετήσουν το ρόλο και τις δραστηριότητες του εθελοντή, αλλά και του κινήματος αυτού. Στη συνέχεια, υποστηρίζει ότι ο εθελοντισμός ενισχύει την πρωτοβουλία του ατόμου, ενώ δεν αποκλείει και τη συμμετοχή του κράτους, που διατηρεί το κεντρικό πρόσταγμα, αλλά αναθέτει και σημαντικές δραστηριότητες σε τοπικό επίπεδο. Τέλος, συμπεραίνει ότι με τον τρόπο αυτό, ενισχύονται οι έννοιες της δημοκρατίας και του ενεργού πολίτη.

(80 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

B.1.

Σωστό → «Κάποιοι μάλιστα φθάνουν στο σημείο να μιλήσουν για την αναδυόμενη «υποκειμενικότητα του εθελοντή», που εγκαινιάζει μια νέου τύπου σχέση του πολίτη με το κράτος.»

Σωστό → «Το υποκείμενο που παράγεται είναι ένα αυτοκυβερνώμενο, αυτορρυθμιζόμενο υποκείμενο, ένα υποκείμενο που διακυβερνάται μέσα από την ίδια την ελευθερία του, παρά με τη βία.»

Λάθος → «Δεν πρόκειται, επομένως, για μείωση της κρατικής κυριαρχίας ή τη νεοφιλελεύθερη απόσυρση του κράτους πρόνοιας, αλλά για την ανάδυση νέων, έμμεσων και συχνά ανεπίσημων πρακτικών διακυβέρνησης σε τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.»

Λάθος → «Οι ενεργοί πολίτες παρατηρούνται, επίσης, και στην ελληνική κοινωνία στο γύρισμα του αιώνα, αν και οι εντόπιες πολιτικές για την ενίσχυση και στην ουσία κατασκευή του εθελοντισμού διακρίνονταν από αποσπασματικότητα.»

Σωστό → «Ταυτιζόμενος με τον ενεργό και ουσιαστικά τον ηθικό πολίτη, ο εθελοντής αποτελούσε όχι μόνο ένα «δυνάμει εφικτό πρότυπο πολιτικής

ζωής», αλλά και ένα πρότυπο σχετίζεσθαι και συνύπαρξης με τους άλλους, το οποίο εδραζόταν στην ανιδιοτέλεια και την προσφορά.»

B.2.α.

Δομικά μέρη

Θεματική πρόταση: «Στο τέλος του 20ού και στις αρχές του 21ου αιώνα, κράτη σε διαφορετικά μέρη του κόσμου θέσπιζαν ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις με σκοπό την κανονικοποίηση του εθελοντισμού και των εθελοντικών συσσωματώσεων.»

Λεπτομέρειες: «Οι διαδικασίες αυτές έχουν συσχετιστεί ... για τα εργατικά και μεσαία στρώματα.»

Πρόταση κατακλείδα: ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ

Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου

Η πρώτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με τη μέθοδο των **παραδειγμάτων**. Η θεματική πρόταση είναι διατυπωμένη με τέτοιο τρόπο έτσι, ώστε να δημιουργεί τον αναγνώστη το ερώτημα «πώς», «με ποιον τρόπο». Οι λεπτομέρειες, στη συνέχεια, απαντούν σε αυτό το ερώτημα. Παραθέτει συγκεκριμένα παραδείγματα, προκειμένου να προβάλει τα διαφορετικά μέρη του κόσμου που θέσπιζαν ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Επιπλέον, στην παράγραφο υπάρχει ασύνδετο σχήμα που συνηγορεί στην ύπαρξη του συγκεκριμένου τρόπου ανάπτυξης.

B.2.β.

Ο συγγραφέας, στη συγκεκριμένη παράγραφο, χρησιμοποιεί **επίκληση στη λογική με τεκμήρια**. Πιο συγκεκριμένα, το ρόλο των τεκμηρίων παίζουν τα **παραδείγματα**. («Στο τέλος του 20ού και στις αρχές του 21ου αιώνα», «κράτη σε διαφορετικά μέρη του κόσμου», «τον νεοφιλελευθερισμό, τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας και τη συγκρότηση ενός νέου υποκειμένου, ενός νέου υπεύθυνου πολίτη, σε πολύ διαφορετικά πλαίσια, από τις ΗΠΑ, την Ιταλία, έως την Ιαπωνία και την Κίνα», «Κάποιοι μάλιστα φθάνουν στο σημείο να μιλήσουν για την αναδυόμενη «υποκειμενικότητα του εθελοντή», που εγκαινιάζει μια νέου τύπου σχέση του πολίτη με το κράτος. Άλλοι δείχνουν πώς, σε αυτό το πλαίσιο, μια προαιρετική και εθελούσια δραστηριότητα μετατρέπεται ακόμα και σε υποχρέωση για τα εργατικά και μεσαία στρώματα.»)

Επίσης, χρησιμοποιεί **επίκληση στην αυθεντία**, προκειμένου να δώσει κύρος στο λόγο του, αλλά και για να δείξει τη βιβλιογραφική του

ενημέρωση. Πιο συγκεκριμένα, στο απόσπασμα: «... *Μελετητές του φαινομένου εμπνέονται από το έργο του Μισέλ Φουκώ για να επισημάνουν –ορθά κατά τη γνώμη μου– τη συγκρότηση του εθελοντή ως ενός νέου ηθικού πολίτη, ενός υπεύθυνου υποκειμένου το οποίο είναι προσανατολισμένο στο κοινό καλό*».

B.3.α.

Το συγκεκριμένο κείμενο είναι **αποδεικτικό δοκίμιο**. Το περιεχόμενο του κειμένου είναι λογικό και απεικονίζει ρεαλιστικά ένα διαχρονικό θέμα (εθελοντισμός και εθελοντής). Η συγγραφέας κάνει επίκληση στη λογική με επιχειρήματα, τεκμήρια σε όλες τις παραγράφους. Η γλώσσα είναι δηλωτική. Το ύφος είναι σοβαρό, η δομή τριμερής (πρόλογος, κύριο μέρος και επίλογος) με συγκεκριμένη συλλογιστική πορεία (παραγωγική). Κυριαρχεί, μεν, το τρίτο πρόσωπο, αλλά σε ορισμένα σημεία χρησιμοποιεί και α' ρηματικό πρόσωπο («κατά τη γνώμη μου»). Σκοπός, τέλος, του κειμένου είναι να πληροφορήσει, να πείσει.

β. Η συγγραφέας χρησιμοποιεί στο συγκεκριμένο απόσπασμα τη **διπλή παύλα**, προκειμένου να κάνει ένα παρενθετικό σχόλιο, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο ότι συμφωνεί με όσους μελετητές εμπνέονται από το έργο το Μισέλ Φουκώ, για να επισημαίνουν τη συγκρότηση του εθελοντή ως του νέου ηθικού πολίτη.

γ. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα **κυριαρχεί το ασύνδετο σχήμα**. Η συγγραφέας χρησιμοποιεί ασύνδετο σχήμα, για να παρουσιάσει με ευσύνοπτο, αλλά σαφή τρόπο με τι συσχετίζονται «... οι ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις με σκοπό την κανονικοποίηση του εθελοντισμού και των εθελοντικών συσσωματώσεων», αλλά και για να αναδείξει τις χώρες στις οποίες έχουν λάβει χώρα αυτές οι ρυθμίσεις. Με το συγκεκριμένο ασύνδετο σχήμα, εξασφαλίζεται ακρίβεια στην απόδοση του νοήματος, πειστικότητα, δραματικότητα, ο τόνος της περιόδου γίνεται ασθματικός και παρατίθενται απόψεις σε σειρά που γεννούν στον αναγνώστη συναισθηματική φόρτιση.

ΘΕΜΑ Γ

Θέμα του κειμένου είναι η ανάγκη που νιώθουν οι άνθρωποι να αποδίδουν την αδράνειά τους ή τη μη αντιμετώπιση των προβλημάτων τους όχι στους ίδιους, αλλά σε κάποιους εξωγενείς παράγοντες. Αυτό αποδεικνύεται, ήδη, από τον τίτλο (Εμμεση αδράνεια), που δηλώνει τη διάθεση να θεωρηθεί η απραξία του ατόμου ως αποτέλεσμα ενός εξωγενή

παράγοντα. Το ποιητικό υποκείμενο προσωποποιεί το «Εμπόδιο» και το χαρακτηρίζει «ευλογημένο» και «τρισευλογημένο», αφού λειτουργεί ως πρόφαση, προκειμένου οι άνθρωποι να δικαιολογήσουν το γεγονός ότι δεν κάνουν τίποτα. Για να ενισχύσει τα παραπάνω αξιοποιεί μια μεταφορική έκφραση. Πιο συγκεκριμένα, το εμπόδιο παρουσιάζεται ως «δέντρο ισκιερής δικαιολογίας» που επιτρέπει στον προσωποποιημένο, δειλό «Χειρισμό», στη δειλή στάση του ατόμου δηλαδή, την επιθυμητή (δροσερή) αθώωση για την αδράνειά του. Έτσι, η «Αλλοτρίωση» του ατόμου έχει την ευκαιρία να «κολατσίξει» ανενόχλητη το λυτρωτικό της «άλλοθι».

Κατά τη γνώμη μου, η τάση των ανθρώπων να αναζητούν μια πιστευτή δικαιολογία για να αποφύγουν κάποια υποχρέωση, δυστυχώς, χαρακτηρίζει αρκετούς στη σύγχρονη εποχή. Συνήθως, αφορά τους πιο νέους σε ηλικία, αλλά δεν είναι χαρακτηριστικό μόνο των νέων. Το αντίθετο. Στα νεανικά χρόνια, όμως, κάτι τέτοιο δικαιολογείται. Σε αντίθεση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία ανθρώπους που, όταν το πράττουν, τότε μπορεί να αποβεί έως και επικίνδυνο, μιας και οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα είναι, σαφώς, μεγαλύτερα και πιο σημαντικά.

(212 λέξεις)

ΘΕΜΑ Δ

- ✓ Επικοινωνιακό πλαίσιο: επιστολή προς τον Διευθυντή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
- ✓ Ρηματικά πρόσωπα: α' ενικό και πληθυντικό, β' πληθυντικό, γ' ενικό και πληθυντικό.
- ✓ Απαιτείται προσφώνηση και αποφώνηση στην αρχή και στο τέλος της επιστολής αντίστοιχα.
- ✓ Αφού πρόκειται για επιστολή απαιτείται, επίσης, ημερομηνία και τόπος.

Αξιότιμε κύριε Διευθυντά,

Τόπος, ημερομηνία

Πρόλογος (ενδεικτικός)

Σε έναν κόσμο που, καθημερινά, χαρακτηρίζεται ολοένα και περισσότερο από την πολυπολιτισμικότητα, προβάλλει ως ανάγκη η ύπαρξη και η παρουσία του ενεργού πολίτη. Ενός ατόμου που θα δραστηριοποιείται και θα ασκεί τόσο τα δικαιώματα όσο και τις υποχρεώσεις του μέσα σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα. Με αφορμή, λοιπόν, μία πρόσφατη ανάρτηση στο διαδίκτυο που διάβασα, σας στέλνω αυτή την επιστολή, επιχειρώντας να σας παραθέσω τα χαρακτηριστικά αυτού του νέου είδους πολίτη, αλλά και να παρουσιάσω τα αποτελέσματα που θα έχει η δράση του ενεργού πολίτη, συνολικά, στην κοινωνία.

Κύριο μέρος

1^ο ζητούμενο: Τα χαρακτηριστικά του ενεργού πολίτη

- ✓ **Διεκδικεί τα δικαιώματά** του στην εργασία, στη δημόσια και δωρεάν υγεία και παιδεία, στη διατήρηση του πολιτισμού, στην αξιοκρατία, στη δημιουργία υποδομών στη γειτονιά.
- ✓ **Παρατηρεί τα κακώς κείμενα** και παρεμβαίνει, όταν διαπιστώνει έλλειψη δημοκρατίας.
- ✓ **Τηρεί τους νόμους**
- ✓ **Αποδέχεται τους μετανάστες και τη διαδικασία κοινωνικής ένταξής τους.**
- ✓ **Ενημερώνεται για τα κοινά**, αντιμετωπίζει με κριτική στάση τις πληροφορίες που δέχεται, συμμετέχει στη δημόσια συζήτηση, παίρνει θέση.
- ✓ **Προστατεύει το περιβάλλον, δε ρυπαίνει.**
- ✓ **Σέβεται τη διαφορετικότητα.** Σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, βοηθά τους συμπολίτες του, δείχνοντας, ταυτόχρονα, αλληλεγγύη, είναι καλοπροαίρετος απέναντι στους μετανάστες.

2^ο ζητούμενο: Αποτελέσματα της ενεργού δράσης στην κοινωνία

- ✓ **Αναπτύσσεται η κοινωνική συνείδηση**, δεδομένου ότι από κοινού οι πολίτες αγωνίζονται για το κοινό καλό και όχι την ατομική λύση. Καλλιεργείται και γίνεται πράξη η αλληλεγγύη, η συνεργασία, η αξιοκρατία και η δικαιοσύνη.
- ✓ **Διαμορφώνεται υγιής πολιτική συνείδηση**. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι όλοι γνωρίζουν τόσο τα δικαιώματα όσο και τις υποχρεώσεις τους απέναντι και στο σύνολο, αλλά και στον καθένα ξεχωριστά.
- ✓ **Ενισχύεται το δημοκρατικό πολίτευμα**, αφού, παρακολουθώντας ο ενεργός πολίτης τις εξελίξεις, συμβάλλει ενεργά στην πολιτική ζωή, συμμετέχοντας στο δημόσιο διάλογο και, ελέγχοντας την εκάστοτε πολιτική εξουσία.
- ✓ **Τονώνεται η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας** και αποτρέπεται η συγκέντρωση της εξουσίας στα χέρια των λίγων. Με τη συμμετοχή στις συλλογικές διαδικασίες ο ενεργός πολίτης εξασφαλίζει τη υγιή λειτουργία της πολιτικής ζωής. Στερείται, έτσι, η δυνατότητα στους πολιτικούς να κάνουν κατάχρηση της εξουσίας που έχουν στα χέρια τους.

Επίλογος (ενδεικτικός)

Είναι καθημερινό ζητούμενο η προώθηση της έννοιας του ενεργού πολίτη στη σύγχρονη εποχή. Εμείς οι νέοι έχουμε χρέος και καθήκον να συμβάλλουμε ακόμα περισσότερο στη διαμόρφωση των κατάλληλων όρων και προϋποθέσεων, προκειμένου να αναλάβουμε μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης. Η στροφή του εκπαιδευτικού συστήματος, συνολικά, στις ανθρωπιστικές επιστήμες μπορεί να βοηθήσει στο να υλοποιηθεί το αίτημα για κοινωνική αλληλεγγύη.

Με τιμή

Επιμέλεια: Βασίλης Βούλγαρης, Φιλολόγος